

CONSIDERATIONS REGARDING SOME OPPORTUNITIES FOR ROMANIA IN THE CONTEXT OF THE UKRAINIAN CRISIS

Adriana-Simona PEPTAN

Colegiul Național „Ecatarina Teodoroiu” Târgu Jiu

ABSTRACT:

PURPOSE: THE STUDY PRESENTS SOME OPPORTUNITIES, BOTH POLITICALLY AND IN TERMS OF SECURITY, OFFERED TO ROMANIA BY THE CONFLICT IN UKRAINE, WHICH AROSE WITH THE INITIATION BY THE RUSSIAN FEDERATION, ON FEBRUARY 24, 2022, OF THE "SPECIAL MILITARY OPERATION" IN UKRAINE.

RESEARCH HYPOTHESIS: H1.) THE ACTIVE INVOLVEMENT OF ROMANIAN DECISION-MAKERS IN OPTIMALLY MANAGING THE SECURITY CRISIS, TRIGGERED BY THE INVASION OF UKRAINE BY THE ARMED FORCES OF THE RUSSIAN FEDERATION, CAN ENHANCE ROMANIA'S ROLE AND IMPORTANCE IN THE REGIONAL AND GLOBAL POLITICAL AND SECURITY ARCHITECTURE;

H2.) THE SUPPORT PROVIDED TO UKRAINE BY ROMANIA AND THE SOLIDARITY EXPRESSED TOWARDS THE UKRAINIAN CITIZENS, DURING THE MILITARY CONFLICT AND THE SUBSEQUENT RECONSTRUCTION OF THE NEIGHBORING COUNTRY, CAN LEAD TO A REEVALUATION OF THE RELATIONS BETWEEN THE TWO COUNTRIES.

PROPOSED OBJECTIVE: OBI.) HIGHLIGHTING THE FACT THAT ROMANIA STANDS AS A BEACON OF STABILITY AND A SECURITY EXPORTER IN THE BLACK SEA REGION, AND IN THE CONTEXT OF THE EVOLUTION OF THE CONFLICT IN UKRAINE, CAN PLAY A SIGNIFICANT ROLE IN THE GEOPOLITICAL AND GEO-SECURITY ARCHITECTURE.

OB 2.) DEMONSTRATING THE IDEA THAT, BEYOND THE HISTORICAL DISAGREEMENTS BETWEEN ROMANIA AND UKRAINE, THE SOLIDARITY SHOWN BY ROMANIA TOWARDS THE UKRAINIAN PEOPLE CAN BE A PIVOTAL ELEMENT FOR RETHINKING THE RELATIONS BETWEEN THE TWO COUNTRIES.

RESEARCH METHODOLOGY: THE RESEARCH FOCUSES ON BOTH A CAREFUL ANALYSIS OF SPECIALIST WORKS FROM ACADEMIC ENVIRONMENTS AND A QUALITATIVE ANALYSIS OF OPEN-SOURCE INFORMATION FOUND IN THE PUBLIC DOMAIN (AS OF THE STUDY'S WRITING DATE, 07.09.2023), ADDRESSING THE GEOPOLITICAL AND GEO-SECURITY ISSUES, FROM THE PERSPECTIVE OF THE INFLUENCES OF THE CONFLICT IN UKRAINE, AND THE EVOLUTION OF POLITICAL AND DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN ROMANIA AND UKRAINE.

CONCLUSIONS: THE MILITARY CONFLICT IN UKRAINE, BEYOND ITS NEGATIVE EFFECTS ON REGIONAL AND GLOBAL STABILITY AND SECURITY, HAS CREATED CERTAIN OPPORTUNITIES FOR ROMANIA, NAMELY: STRENGTHENING ITS ROLE AS A SECURITY PROVIDER IN THE REGION AND ITS IMPORTANCE IN THE GEOPOLITICAL AND GEO-SECURITY ARCHITECTURE; THE POTENTIAL REEVALUATION OF THE NATURE OF THE RELATIONS BETWEEN ROMANIA AND UKRAINE AND THE IMPROVEMENT OF THE SITUATION OF THE ROMANIAN MINORITIES IN UKRAINE. REALIZING THESE OPPORTUNITIES DEMANDS COHERENT ACTIONS OF THE ROMANIAN STATE, INTEGRATED WITHIN INTERNATIONAL RELATIONS AND DIPLOMACY.

KEYWORDS: CONFLICT, SECURITY, STABILITY, OPPORTUNITY, DIPLOMACY.

CONSIDERAȚII GENERALE

Conflictul militar din Ucraina, izbucnit, la data de 24 februarie 2022, odată cu invadarea teritoriului acesteia de către forțele militare ale Federației Ruse, a reconfigurat coordonatele securitare în regiunea de est a continentului european (Kapitonenko, 2023, pp.47-56), readucând în atenția întregii lumi agresiunea militară ca vector de potențare a resursei de putere a statelor. Indiferent de retorica la care au recurs autoritățile Federației Ruse pentru a încerca să legitimizeze acțiunea întreprinsă – „operațiune militară specială”, „eliberare de teritorii”, „acțiune antiteroristă”, „război sfânt” etc. (Peptan & Preda, 2023, pp. 11-15) -, aceasta reprezintă o agresiune militară clasică, ferm condamnată încă din faza de debut de către comunitatea internațională. (Borger, 2022) Efectele conflictului militar din Ucraina sunt complexe, greu de gestionat, și au lăsat urmele adânci în toate domeniile vieții sociale.

Din punct de vedere politic, conflictul a alterat fragila stabilitate a ecuației securitare înregistrată după sfârșitul Războiului Rece, la începutul ultimei decade a secolului trecut, atât la nivel global, dar mai ales în centrul și estul continentului european (Katerynychuk, 2018, pp.185-198). Analizat din punct de vedere economic, conflictul a amplificat gravele probleme cu care economiile statelor s-au confruntat după criza determinată de pandemia COVID-19, atât ca urmare a direcționării unor importante resurse financiare către domeniul militar, din necesitatea asigurării securității, cât și a dereglării mecanismelor necesare asigurării unui climat economic care să asigure bunăstarea populației. (Ozili, 2022)

Poziționarea geografică, rolul important în Regiunea Mării Negre, valențele de stat democratic obținute după aderarea la Uniunea Europeană și NATO, parteneriatul strategic cu NATO și ralierea la demersurile comunității internaționale de susținere a cauzei Ucrainei în conflictul cu Federația Rusă reprezintă doar unii dintre factorii cauzali care potențează amenințări de securitate la adresa României, originare în spațiul Federației Ruse.

În pofida tuturor eforturilor întreprinse de instituții internaționale sau de către lideri politici ai celor mai importante state ale mapamondului, încă nu se întrezărește orizontul soluționării conflictului și reinstaurării climatului de liniște și pace în regiune (Demczuk, 2023, pp.23-36; Bag & Sharma, 2023, pp. 155-174), acesta iradiind noi surse de tensiune, inclusiv între statele din vecinătate. Chiar și în aceste circumstanțe, și în contextul unor relații tensionate în ultimele decenii între România și Ucraina, conflictul militar din Ucraina a generat unele oportunități pentru România, care ar putea fi exploatate în scopul stabilirii stabilității și securității regionale.

SCURTĂ RADIOGRAFIE A NATURII RELAȚIILOR DINTRE ROMÂNIA ȘI UCRAINA

Țări cu o moștenire politică comună, care au aparținut blocului comunist până la destrămarea acestuia, la începutul ultimei decade a secolului trecut, România și Ucraina au înregistrat, ulterior, relații politice și diplomatice tensionate, tacite sau manifeste, ca urmare a situației teritoriilor românești din Bucovina de Nord, Ținutul Herța, Ținutul Hotin și din sudul Basarabiei (Cahul, Bolgrad și Ismail), care au fost anexate cu forța de Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS), în urma semnării Pactului Ribbentrop-Molotov.

Declarațiile Parlamentului României, din 28 noiembrie și 02 decembrie 1991 – formulate în contextul referendumului pentru independența Ucrainei, din 01 decembrie 1991 – prin care se solicita autorităților guvernamentale demararea negocierilor cu autoritățile de la Kiev „în problema teritoriilor românești anexate cu forța de URSS” (Legislatie.just, 1991), care nu au aparținut niciodată Ucrainei și „aparțin de drept României” (Lege5 , 1991), au fost

percepute ca un prim pas în afirmarea unor pretenții teritoriale ale României față de Ucraina, și au avut drept consecință răcirea relațiilor diplomatice dintre cele două țări. (Goșu, 2023)

Semnarea tratatului politic dintre România și Ucraina (TRATAT, 1997), în februarie 1997, într-un context politic intern în care România încerca să-și redobândească binemeritul loc în arhitectura statelor democratice europene, prin prevederile referitoare la „respectarea integrității teritoriale” și „inviolabilitatea frontierelor” (art. 1), dar mai ales a „protecției identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a minorității române din Ucraina și a minorității ucrainene din România” (art. 13), dincolo de criticile interne formulate de reprezentanții unor formațiuni politice, a constituit cadrul favorabil au unei relative dezghețări a relațiilor dintre cele două țări.

În pofida poziției de sprijin exprimate de autoritățile de la București față de clamarea unui traseu proeuropean al Ucrainei, mai ales după „Revoluția Portocalie” (Ziare, 2001), divergențele dintre cele două țări, determinate de suspiciunile Ucrainei cu privire la extinderea rolului României în Regiunea Mării Negre, pe de-o parte, respectiv de temerile României cu privire la susținerea de către Ucraina a mișcărilor separatiste din Transnistria, pe de altă parte, (Ruse, 2023) au fost amplificate de decizia autorităților ucrainene prin care se recunoaște, în august 2012, minoritatea moldoveană ca grup etnic diferit de cel al românilor și limba moldovenească ca limbă diferită de cea română. (Moldova, 2012) În context, atât în România, cât și în teritoriile din Ucraina în care se regăsesc minorități etnice românești, s-a clamat, atât de mass-media cât și de elite politice sau ale minorității românești, încălcarea drepturilor acestor minorități, stabilite prin reglementări internaționale, de natură a afecta identitatea națională. Concret, s-a invocat faptul că noul cadru legislativ din Ucraina, cu precădere legea învățământului adoptată în anul 2017, cuprindea prevederea potrivit căreia unitățile școlare cu predare într-o limbă a Uniunii Europene vor trebui să treacă la predarea în limba ucraineană până în luna septembrie 2023. (Traci, 2019)

Situația a cunoscut o escaladare, odată cu adoptarea de către autoritățile de la Kiev, în luna decembrie 2022, a noii legi a minorităților (Rada, 2022), concretizată prin luări de poziție critice din partea liderilor politici și autorităților din România, considerându-se că legea este „nedreaptă și jignitoare” întrucât afectează dreptul românilor din Ucraina de a învăța în limba maternă, fapt care „a creat preocupare și nemulțumire la nivelul autorităților române”. (Presidency, 2023a; Pora, 2023)

Pe de altă parte, spinoasa problemă a Insulei Șerpilor – anexată, în anul 1948, de către URSS și intrată în posesia Ucrainei, în anul 1991, și reglementată abia în anul 2009, prin decizia Curții Internaționale de Justiție de la Haga –, esențială pentru delimitarea platoului continental și zonele economice exclusive ale României și Ucrainei în Marea Neagră, a reprezentat un element cauzal care a contribuit la tensionarea relațiilor dintre România și Ucraina. (Paiușan-Nuica, n.d)

Pe coordonate similare se regăsește și problematica Canalului Bâstroe. Începerea construcției acestuia, în anul 2004, cu încălcarea prevederilor internaționale în domeniul protecției mediului înconjurător și efectuarea unor lucrări de dragare, în anul 2023, în scopul conferirii posibilității tranzitării acestuia de nave de mare tonaj – condamnată inclusiv de Comisia Internațională pentru Protecția Dunării -, a reprezentat alt factor de tensionare a relațiilor dintre cele două țări (Tulceanoastra, 2023), situația neescaladând, poate, numai datorită contextului actual determinat de criza militară din Ucraina.

OPORTUNITĂȚI PENTRU ROMÂNIA, ÎN CONTEXTUL CONFLICTULUI MILITAR DIN UCRAINA

Conflictul militar din Ucraina a generat unele oportunități pentru România, cel puțin pe două coordonate care fac obiectul acestui studiu, respectiv: a.) consolidarea rolului de furnizor de securitate în regiune și a importanței în arhitectura geopolitică și geosecuritară; b.) reconsiderarea relațiilor dintre cele două țări și îmbunătățirea situației minorităților românești din Ucraina.

a.) Consolidarea rolului României de furnizor de securitate în regiune și a importanței în arhitectura geopolitică și geosecuritară (OB1 – H1)

Aderarea la NATO, în anul 2004, a validat profilul României de țară sigură din punct de vedere politic și de pol de securitate în Regiunea Mării Negre, areal geografic cu importanță deosebită în arhitectura securității euro-atlantice. Evoluțiile recentului conflict din Ucraina au confirmat rolul României de pivot al prezenței alianței în regiunea Mării Negre. Scopul vizat de NATO este de a consolida capacitatea de descurajare a acțiunilor întreprinse de către forțele armate ale Federației Ruse în proximitatea Flancului Estic al Alianței și de apărare a acestuia, în eventualitatea unei agresiuni militare asupra oricărei entități statale membre ale Alianței.

În contextul în care, în opinia NATO – așa cum rezultă din Documentul final al Summitului de la Vilnius, din iulie 2023 – Federația Rusă reprezintă „cea mai semnificativă și directă amenințare la adresa securității aliaților și a păcii și stabilității în spațiul euroatlantic”, Regiunea Mării Negre – implicit România – este „de importanță strategică pentru Alianță”. Consolidarea rolului României de furnizor de securitate în regiune impune adoptarea de măsuri în plan intern pentru îmbunătățirea capacității de apărare, prin finanțarea și modernizarea scutului antirachetă de la Deveselu și dezvoltarea producției de apărare națională, în concordanță cu particularitățile industriei de apărare a statelor europene, în vederea creșterii standardizării necesare sporirii interoperabilității armatelor statelor partenere. (Presidency, 2023b)

Vecinătatea României cu zona de conflict din Ucraina, la Flancul Estic al NATO, conferă României un rol excepțional în actuala arhitectură geopolitică și geosecuritară. În context, România și-a exprimat disponibilitatea de a găzdui pe teritoriul național capabilități militare extinse ale NATO, elocventă fiind prezența efectivelor forțelor de elită ale Diviziei 101 Aeropurtată a Armatei SUA, care a fost desfășurată în Europa pentru prima dată în aproape 80 de ani. (D'agata, Berriman & Reals, 2022) Pe de altă parte, amplasarea centrului regional de pregătire a piloților pentru avioanele de luptă F-16 la baza aeriană de la Borcea (județul Călărași, România) – în contextul necesității stringente a instruirii piloților forțelor militare aeriene naționale ca urmare a înzestrării, într-un orizont temporar scurt, cu un număr important de astfel de aeronave, dar și a posibilității instruirii piloților din țările partenere - reprezintă o altă oportunitate de valorificare a importanței României în arhitectura NATO. (Mureșan, 2023)

Importanța României în plan regional, în contextul crizei din Ucraina, a fost reliefată și rolul avut în reuniunile „Formatului B9” - organizație înființată în noiembrie 2015, la București, la inițiativa președinților României și Poloniei – desfășurate în 25 februarie 2022 (la Varșovia), 10 iunie 2022 (la București), 22 februarie 2023 (la Varșovia) și 06 iunie 2023 (la Bratislava), cu participarea șefilor de state. În cadrul întâlnirilor de lucru, România a susținut necesitatea sprijinului Ucrainei pentru depășirea situației create ca urmare a agresiunii militare la care a fost supusă, cât și a Republicii Moldova, în contextul instabilității politice și economice cu care se confruntă ca urmare a unor influențe/cauzalități provenite din spațiul

Federației Ruse. Rolul activ deținut de către România în arhitectura „Forumului B9” reprezintă un vector de potențare a importanța acesteia în arhitectura politică și securitară regională.

Pe de altă parte, rolul României în cadrul platformei politice „Inițiativa celor Trei Mări” (I3M) - care reunește cele 13 state membre ale UE aflate între Marea Adriatică, Marea Baltică și Marea Neagră și are drept obiectiv „reducerea decalajului de dezvoltare economică între diferite zone și state membre ale UE, prin creșterea interconectivității în regiune, în domeniile energiei, transporturilor și celui digital” (MAE, 2021) -, în contextul crizei militare din Ucraina, a devenit unul deosebit de important, care trebuie valorificat în interesul național de securitate, care să confere României statutul de stat pivot în regiune.

Recentul Summit I3M, desfășurat la București, în data de 06 septembrie 2023, s-a constituit într-un „important instrument pentru consolidarea rezilienței regionale și europene” care contribuie substanțial la „întărirea coeziunii în cadrul UE și aprofundarea legăturilor transatlantice” necesare eliminării diferențelor de dezvoltare dintre statele continentului european. Pe de altă parte, obținerea de către Ucraina și Republica Moldova a statutului de „state participante asociate la I3M” (Presidency, 2023c), creează oportunitatea implicării platformei politice în gestionarea unor problematici importante de securitate cu care cele două țări se confruntă în prezent.

În context, încetarea participării Federației Ruse din „Inițiativa privind cerealele Mării Negre”, cu efecte negative asupra securității alimentare la nivelul multor state dependente de importul de cereale din Ucraina, a generat noi oportunități în plan economic pentru România, aceasta devenind principala poartă de export, terestru și fluvial, pentru cereale din Ucraina. Oportunități similare se înregistrează și în domeniul energetic, România deținând capacități de producție și transport care ar putea-o face independentă din punct de vedere energetic și un exportator pentru țările cu deficit energetic din regiune, având în vedere faptul că deține și infrastructura necesară interconectivității. Astfel, România își poate potența rolul important în arhitectura securitară regională.

b.) Reconsiderarea relațiilor dintre România și Ucraina în scopul îmbunătățirii situației minorităților românești din Ucraina (OB2 - H2)

În contextul unor relații politice și diplomatice tensionate dintre România și Ucraina, „operațiunea militară specială” întreprinsă de Federația Rusă și criza de securitate provocată de aceasta, dar mai ales atașamentul României față de cauza poporului ucrainean și sprijinul deosebit oferit acestuia încă din faza de debut a conflictului, au generat oportunități care pot contribui la reconsiderarea relațiilor dintre cele două țări, care ar putea contribui substanțial la îmbunătățirea situației minorităților românești din Ucraina.

Solidaritatea manifestată de România, încă din primele zile ale conflictului din Ucraina, față de refugiații ucraineni stabiliți pe teritoriul României sau aflați în tranzit spre alte țări europene - apreciată inclusiv de organismele internaționale (Unhcr, 2024) - ca, de altfel, și sprijinul declarat în procesul de aderare a Ucrainei la Uniunea Europeană - ca formă de confirmare a parcursului proeuropean al Ucrainei - sau contribuția semnificativă la consolidarea capacității de apărare a țării vecine - confirmată de președintele Volodimir Zelenski (S.R., 2022) - reprezintă doar câteva dintre motivele care ar putea sta la baza armonizării relațiilor dintre cele două țări.

De menționat este și sprijinul financiar deosebit de consistent oferit Ucrainei de către România - care, alături de cel oferit Moldovei s-ar cifra la 3,5% din PIB-ul României, conform unor estimări ale Guvernului României (Vulcan, 2023) -, pentru a face față gravelor probleme

de ordin economic și social cu care se confruntă datorită stării de conflict armat în care se află după demararea „operațiunii militare speciale”. Acesta se circumscrie demersurilor de solidaritate ale Uniunii Europene cu Ucraina, cu scopul de a sprijini „economia, societatea, forțele armate și reconstrucția viitoare a Ucrainei”. (Consilium Europa, n.d) Participarea României la reconstrucția viitoare a Ucrainei poate reprezenta, de altfel, un alt factor motivațional al armonizării și redefinirii relațiilor dintre cele două țări.

Pe de altă parte, Programul României pentru sprijinirea refugiaților din Ucraina, prin prevederile referitoare la asigurarea cazării, hrănirii, locurilor de muncă și a asistenței medicale pentru refugiați, și, nu în ultimul rând, a facilităților educaționale pentru copiii acestora (OUG nr. 15, 2022; OUG nr. 22, 2023), poate reprezenta un reper în reconsiderarea de către autoritățile din Ucraina a poziție față de minoritățile românești stabilite pe teritoriul acestei țări. Se remarcă luările de poziție, de dată recentă, ale autorităților statului român, cu privire la necesitatea conferiri minorităților românești din Ucraina a acelorași drepturi de care se bucură minoritatea ucraineană din România, și de nerecunoaștere a „limbii moldovenești”, în contextul în care autoritățile din Republica Moldova recunosc limba română ca limbă oficială în stat. (Dini, 2023)

Problematica minorităților românești din afara granițelor României reprezintă o preocupare constantă a decidenților statului român, context în care sunt concepute și implementate acțiuni coerente, cu finalitate proiectată, de natură a contribui la realizarea „comunității de limbă, identitate, istorie și cultură românească”. (Presidency, n.d.)

CONCLUZII

Conflictul militar din Ucraina, debutat la data de 24 februarie 2022 și aflat în plină evoluție la data redactării acestui studiu (07 septembrie 2023), a generat una dintre cele mai grave crize de securitate cu care s-a confruntat mapamondul după sfârșitul celei de-a doua conflagrație mondială, pentru a cărei gestionare sunt derulate măsuri la nivelul decidenților statali și ai celor mai importante instituții internaționale.

În acest context, România – țară aflată la frontiera Flancului Estic al NATO, în proximitatea zonei de conflict militar -, prin contribuția adusă pe multiple planuri gestionării crizei de securitate, își poate consolida rolul de furnizor de securitate în regiune și importanța în arhitectura geopolitică și geosecuritară.

Încă de la debutul acestuia, România s-a aliniat campaniei internaționale de solidaritate cu cauza poporului ucrainean, în demersul de contracarare a agresiunii militare din partea Federației Ruse, acordând un consistent sprijin economic și militar Ucrainei, apreciat atât de liderii politici și populația acesteia, cât și de comunitatea internațională.

Circumscriș necesității de a depăși relațiile politice și diplomatice tensionate care s-au manifestat între România și Ucraina după anul 1991, România trebuie să valorifice capitalul de apreciere/simpatie a contribuției sale la cauza poporului ucrainean, în contextul conflictului militar din Ucraina, în scopul reconsiderării/îmbunătățirii relațiilor dintre cele două țări.

REFERINȚE

- Bag, A., & Sharma, R. (2023). The Regional Geopolitics and Reaction of EU and OSCE Towards Russia: Ukraine Conflict–Preventive Measures to Avoid a Major Armed Conflict. In *The Russia-Ukraine War and Its Consequences on the Geopolitics of the World* (pp. 155-174). IGI Global.
- Băscescu era interesat de problemele din Transnistria. (01 aprilie 2001). *Ziare.com*. Disponibil la <https://ziare.com/basescu/stiri-traian-basescu/wikileaks-basescu-era-interesat-de-problemele-din-transnistria-1085399>. Accesat: 25.08.2023
- Borger, J., UN votes to condemn Russia's invasion of Ukraine and calls for withdrawal. (02 martie 2022). *Theguardian*. Disponibil la <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/02/united-nations-russia-ukraine-vote>. Accesat: 03.09.2023
- Convorbirea telefonică a Președintelui României, Klaus Iohannis, cu Președintele Ucrainei, Volodîmîr Zelenski. (04 ianuarie 2023). *Presidency.ro*. (a). Disponibil la <https://www.presidency.ro/ro/media/convorbirea-telefonica-a-presedintelui-romaniei-klaus-iohannis-cu-presedintele-ucrainei-volodimir-zelenski>. Accesat: 28.08.2023
- D'agata, C., Berriman, S. & Reals, T. (21 octombrie 2022). The U.S. Army's 101st Airborne is practicing for war with Russia just miles from Ukraine's border. *Cbsnews.com*. Disponibil la <https://www.cbsnews.com/news/ukraine-news-russia-us-army-101st-airborne-nato-war-games-romania/?fbclid=IwAR1f8LzJJclPZZDnnkGHngwsVKaJ85FOtwRLNUIz7yglEszwiwBWSyfYc4>. Accesat: 01.09.2023
- Declarația Comună a celui de-al VIII-lea Summit al Inițiativei celor Trei Mări. (București, 6-7 septembrie 2023). *Presidency.ro* (c). Disponibil la <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa>. Accesat: 07.09.2023.
- Declarația Parlamentului României privind Referendumul din Ucraina, din 1 decembrie 1991, art. 1. (01 decembrie 1991). *Lege5.ro*. Disponibil la <https://lege5.ro/gratuit/gy3diojw/declaratia-parlamentului-romaniei-privind-referendumul-din-ucraina-din-1-decembrie-1991>. Accesat: 28.08.2023
- DECLARAȚIE din 28 noiembrie 1991 a Parlamentului României privind Referendumul din Ucraina, din 1 decembrie 1991, art. 6. (28 noiembrie 1991) *Legislatie.just.ro*. Disponibil la <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/35747>. Accesat: 29.08.2023
- Demczuk, A. M. (2023). Joe Biden, Ukraine, Russia, military buildup, the United States of America, hard power, soft power, coercive diplomacy. *TEKA of Political Science and International Relations*, 17(1), 23-36.
- Dini, M., (18 august 2023). Ciolacu: Dorim pentru românii din Ucraina exact aceleasi drepturi precum minoritatea ucraineană din România. Disponibil la https://adevarul.ro/politica/ciolacu-dorim-pentru-romanii-din-ucraina-exact-2292887.html#google_vignette. Accesat: 29.08.2023
- Goșu, A. (10 ianuarie 2023), Ucraina, un examen prea dificil pentru elita de la București. *Revista22.ro*. Disponibil la <https://revista22.ro/opinii/armand-gosu/ucraina-un-examen-prea-dificil-pentru-elita-de-la-bucuresti>. Accesat: 01.09.2023
- Inițiativa celor Trei Mări. (Decembrie 2021). *Mae.ro*. Disponibil la <https://www.mae.ro/node/49437>. Accesat: 01.09.2023
- Înaltul Comisar Adjunct al UNHCR laudă solidaritatea României și a Republicii Moldova față de refugiații ucraineni. (09 aprilie 2022). *Unhcr.org*. Disponibil la <https://www.unhcr.org/ro/14619-inaltul-comisar-asistent-al-unhcr-lauda-solidaritatea-romaniei-si-a-republicii-moldova-fata-de-refugiatii-ucraineni.html>. Accesat: 01.09.2023
- Kapitonenko, M. (2023). Implications for Global and Regional Security. In *The Russia-Ukraine War and Its Consequences on the Geopolitics of the World* (pp. 46-57). IGI Global.
- Katerynychuk, P. (2018). Russian Media Policy As A Factor Of Political Destabilization In Central And Eastern European Countries. *EuroTimes*, (23 Supl), 185-198.
- Mureșan, D. (01 septembrie 2023). România anunță „apăsător” că în noul centru de F-16 prioritate au piloții români. S-a aflat și contribuția României la noul centru de la Borcea. *Defenseromania.ro*. Disponibil la https://www.defenseromania.ro/romania-anunta-apasat-ca-in-noul-centru-de-f-16-prioritate-au-pilotii-romani-s-a-aflat-si-contributia-romaniei-la-noul-centru-de-la-borcea_624335.html#google_vignette. Accesat: 02.09.2023

- Ordonanța de urgență nr. 15/2022. Guvernul României. Text publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 193 din 27 februarie 2022.
- Ordonanța de urgență nr. 22/2023. Guvernul României. Text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 316 din 13 aprilie 2023.
- Ozili, P. K. (2022). Global economic consequence of Russian invasion of Ukraine. *Available at SSRN 4064770*.
- Paiușan-Nuica, C., Insula Șerpilor-un conflict închis? *Historia.ro*. Disponibil la https://historia.ro/#google_vignette. Accesat: 04.09.2023
- Peptan, C., & Preda, A. E. (2023). Considerations on the revisionist tendencies of the Russian Federation expressed through the „special military operation" in Ukraine. *Research & Science Today*, 25(1).
- Pora, A., (06 ianuarie 2023). Ucraina și legea minorităților: nemulțumiri în vreme de război. Expert: Nu românii sunt în vizor, ci minoritatea rusă. *Romania.europalibera.org*. Disponibil la <https://romania.europalibera.org/a/ucraina-minoritati-nemulțumiri-razboi-rusa-32211076.html>. Accesat: 04.09.2023.
- Problema Canalului Bâstroe poate avea un impact negativ asupra ecosistemelor din Delta Dunării. (16 februarie 2023). *Tulceanoastra.ro* Disponibil la <https://www.tulceanoastra.ro/delta/problema-canalului-bastroe-poate-avea-un-impact-negativ-asupra-ecosistemelor-din-delta-dunarii/> Accesat: 04.09.2023.
- Ruse, L. (22.februarie 2023). Relațiile România-Ucraina. *Contributors.ro*. Disponibil la <https://www.contributors.ro/relatiile-romania-ucraina/> Accesat: 04.09.2023.
- S.R. (28 februarie 2022). Volodimir Zelenski mulțumește României și lui Klaus Iohannis pentru ajutor.. *Euractiv.ro*. Disponibil la <https://www.euractiv.ro/extern/volodimir-zelenski-multumeste-romaniei-si-lui-klaus-iohannis-pentru-ajutor-28343>. Accesat: 04.09.2023.
- Solidaritatea UE cu Ucraina. (n.d). *Consilium.europa.eu*. Disponibil la <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-response-ukraine-invasion/eu-solidarity-ukraine/> Accesat: 04.09.2023.
- Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2024 „Împreună, pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări”. (n.d.). *Presidency.ro*. Disponibil la https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf Accesat: 05.09.2023.
- Traci, L. (04. Octombrie 2019). Toate școlile românești din Ucraina vor trece la predare în limba ucraineană din 2023. *Agerpres.ro*. Disponibil la <https://www.agerpres.ro/politica-externa/2019/10/04/toate-scolile-romanesti-din-ucraina-vor-trece-la-predarea-in-limba-ucraineana-din-2023-ministru--380423> Accesat: 05.09.2023.
- TRATAT din 2 februarie 1997 cu privire la relațiile de buna vecinătate și cooperare dintre România și Ucraina. (02. 02.1997) Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 157 din 16 iulie 1997
- Ucraina recunoaște oficial existența limbii “moldovenești”. (09 august 2012). *Moldova.org*. Disponibil la <https://www.moldova.org/ucraina-recunoaste-oficial-existenta-limbii-moldovenesti-232293-rom/>. Accesat: 04.09.2023.
- Vilnius Summit Communiqué. (11 iulie 2023). *Presidency.ro*. (b). Disponibil la <https://www.presidency.ro/ro/media/politica-externa/vilnius-summit-communicue-issued-by-nato-heads-of-state-and-government-participating-in-the-meeting-of-the-north-atlantic-council-in-vilnius-11-july-2023>. Accesat: 04.09.2023.
- Vulcan, D., (01 septembrie 2023). Premierul Ciolacu, după întâlnirile cu oficialii UE: Există o flexibilitate privind un nou plan legat de deficitul bugetar. *Romania.europalibera.org*. Disponibil la <https://romania.europalibera.org/a/ciolacu-bruxelles-negocieri/32574466.html>. Accesat: 06.09.2023.
- ЗАКОН УКРАЇНИ Про національні меншини (спільноти) України. (13 грудня 2022). *Rada.gov.ua*. Disponibil la <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1582298>. Accesat: 04.09.2023.